

КУЛЬТУРА ТУРКМЕНИСТАНУ

Аннаєров Якуп Мерегельдійович, гр. МЕ-12

Науковий керівник – канд. філол. наук, доц. **Арделян М.В.**
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Культура туркмен дещо відрізняється від культурних традицій сусідських мусульманських центральноазіатських держав. Справа в тому, що предки туркмен – кочові племена, тоді як землі сучасного Таджикистану і Узбекистану населяли осілі племена хліборобів. Ця особливість відбилася і на такому аспекті життя туркмен як культурний розвиток. Основні культурні віхи народів Туркменістану належать до традицій тюркської народності огузів. Останні сходять до доісламського періоду. Традиції огузів знайшли відображення в літературі, музиці, фольклорі туркмен. Найбільш відомим твором цього періоду є національний епос огузів Огуз-наме, що також належить культурній спадщині туркмен, азербайджанців і турків. Він передавався усно з покоління в покоління і був записаний лише в середині XVI ст. Ще один епічний пам'ятник поема «Кітабі Деде Коркуд», в якій знайшли відображення доісламська племінна культура огузів і вплив ісламу в XI-XII ст. Епічні поеми виконувалися народними співаками-казок. Після прийняття ісламу народами в Центральній Азії набула поширення арабська писемність. Однак туркменська поезія використовувала чагагайську мову (близька до перської), широко поширена в Центральній Азії. Саме на Чагагайській мові розвивалася туркменська література. На ній писали великі туркменські поети XVIII століття. Національним туркменським поетом є Махтумкулі (1730-1880-і). До Махтумкулі туркменська поезія була дуже схожа на перську, тобто виражена у формі суфійських філософських трактатів в поетичній формі. Махтумкулі та його послідовники почали творити, виходячи за вузькі рамки умовностей, властивих перській поезії. При цьому широко використовувалися мотиви туркменської народної поезії та її епічні традиції. Продовжувачами спадщини Махтумкулі вважаються Сеїтназар Сеїді (1775-1836) і Курбандурди Зелілі (1780-1836). Після приєднання Туркменістану до Російської імперії в 1870-1890-х роках провідне місце в поезії займає соціальна і політична сатира. Туркменська художня проза і драматургія почали розвиватися лише в радянський час. У 1928 арабський алфавіт був замінений латинським, у 1940 латинський алфавіт був замінений російським. Літературна туркменська мова сформувалася в XX ст. під впливом Текінського племінного діалекту. Сучасна туркменська писемність заснована на кирилиці, але в XXI ст. планується перевести її на латинську графіку.